

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE
DE RAAD

ZITTING 2021-2022

14 DECEMBER 2021

HOORZITTING

**CARTOGRAFIE VAN DE NEDERLANDSTALIGE
BRUSSELSE KINDEROPVANG**

**Uiteenzetting door prof. dr. Michel Vandenbroeck en dr. Jochen Devlieghere,
UGent**

SAMENVATTEND VERSLAG

Uitgebracht namens de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin
door mevrouw Cieltje VAN ACHTER

Hebben aan de werkzaamheden deelgenomen:

Vaste leden: mevrouw Carla Dejonghe, voorzitter, de heer Juan Benjumea Moreno, mevrouw
Els Rochette, mevrouw Cieltje Van Achter

Plaatsvervangers: mevrouw Soetkin Hoessen, mevrouw Lotte Stoops

Vlaams parlamentslid: mevrouw Celia Groothedde

Verontschuldigd: de heer Dominiek Lootens-Stael

Dames en Heren,

Op dinsdag 14 december 2021 werd in de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin de Cartografie van de Nederlandstalige Brusselse Kinderopvang voorgesteld, een onderzoek in opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, uitgevoerd door de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek van de Universiteit Gent. Toelichting hierbij werd verschaft door prof. dr. Michel Vandenbroeck en dr. Jochen Devlieghere.

Mevrouw Cielte Van Achter wordt aangeduid als verslaggever.

De Vlaamse volksvertegenwoordigers verkozen in het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest hebben hoorrecht in deze commissievergadering.

1. Inleiding

Commissievoorzitter Carla Dejonghe (Open Vld) verwelkomt prof. dr. Michel Vandenbroeck, hoofddocent gezinspedagogiek en voorzitter van de vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek aan de UGent, en dr. Jochen Devlieghere, postdoctoraal onderzoeker verbonden aan diezelfde werkgroep, die zich voornamelijk toespitst op de verschillende pedagogische concepten die er zijn bij het werken met kinderen en gezinnen.

In die hoedanigheid zijn de gastsprekers vandaag aanwezig om de Nederlandstalige opvang in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toe te lichten.

De commissievoorzitter benadrukt dat dit onderwerp des te belangrijker is geworden, vooral in tijden waarbij huisvader of -moeder zijn bijna ondenkbaar is geworden en gezinnen niet meer kunnen zonder kinderopvang. De zoektocht naar eender welke soort opvang – laat staan geschikte Nederlandstalige opvang – is voor ouders een bijzonder moeilijke taak, die voor stress zorgt.

Bovendien zijn de plaatsen gering. Zo is geweten dat de Nederlandstalige voorschoolse kinderopvang in 2020 242 plaatsen minder telde dan in 2019. Wat de oorzaken hiervan zijn, of hoe dit uit te leggen valt, zal waarschijnlijk in de loop van de hoorzitting duidelijk worden. Het zou kunnen liggen aan de strenger wordende taalcriteria. Deze zijn strenger geworden o.a. omdat men in het verleden heeft vastgesteld dat een belangrijk deel van de zelfstandige kinderopvang met een attest van toezicht van Kind en Gezin *de facto* Franstalig was. Dit valt dus te begrijpen, maar maakt de situatie er niet makkelijker op.

De plaatsen zijn niet enkel beperkt, de opvang is ook heel duur. Het deel van het gezinsbudget dat aan kinderopvang besteed wordt, ligt in het Brussels Hoofdzakelijk Gewest aanzienlijk hoger dan bv. in Vlaanderen.

Dat is spijtig, want Nederlandstalige opvang is uiteindelijk een sleutelement in de integratie van Brusselse kinderen, vooral van degenen met een diverse achtergrond. Kinderopvang is niet enkel wenselijk omwille van praktische redenen (de meeste ouders werken overdag en kunnen gewoon niet anders), maar ook omwille van educatieve redenen: het stimuleert de sociale ontwikkeling van het kind en helpt bij het verwerven van de Nederlandse taal.

In het verleden kon weliswaar worden vastgesteld dat de criteria die verantwoordelijken van kinderopvangcentra gebruikten voor de inschrijvingen soms discriminerend waren. En trouwens

niet alleen voor ouders van vreemde origine, maar ook voor bv. eenoudergezinnen of gezinnen in armoede.

Die hindernissen in de zoektocht naar geschikte Nederlandstalige kinderopvang in Brussel zorgen ervoor dat sommige ouders zich genoodzaakt zien om een plaats te zoeken in de Franstalige opvang of om Brussel gewoonweg te verlaten. Hier moet verder aan gewerkt worden en de zoektocht moet minder complex. Daarvoor is het belangrijk om een duidelijk beeld te scheppen van de huidige situatie.

2. Toelichting

Dr. Jochen Devlieghere legt uit dat de presentatie is opgedeeld in 4 onderdelen. Na een korte algemene inleiding zal de Brusselse context worden geschetst. Vervolgens zal prof. dr. Michel Vandebroek de opvang van baby's en peuters toelichten en zal de gastspreker zelf afsluiten met een uiteenzetting over de opvang van schoolkinderen.

De gastspreker gaat eerst dieper in op de historiek van het onderzoeksrapport. Dit rapport is reeds de vierde cartografie, uitgevoerd door de onderzoekers. De vorige studies dateren van 2005, 2010 en 2016. Bij iedere studie zijn er 2 doelstellingen: enerzijds, een overzicht geven van de stand van zaken over de Nederlandstalige gezinsvoorzieningen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en daarbij een wetenschappelijke beleidsondersteuning bieden aan de Vlaamse Gemeenschapscommissie; anderzijds, gezinsondersteunend vermogen genereren vanuit het beleid, in het bijzonder ten opzichte van kwetsbare gezinnen.

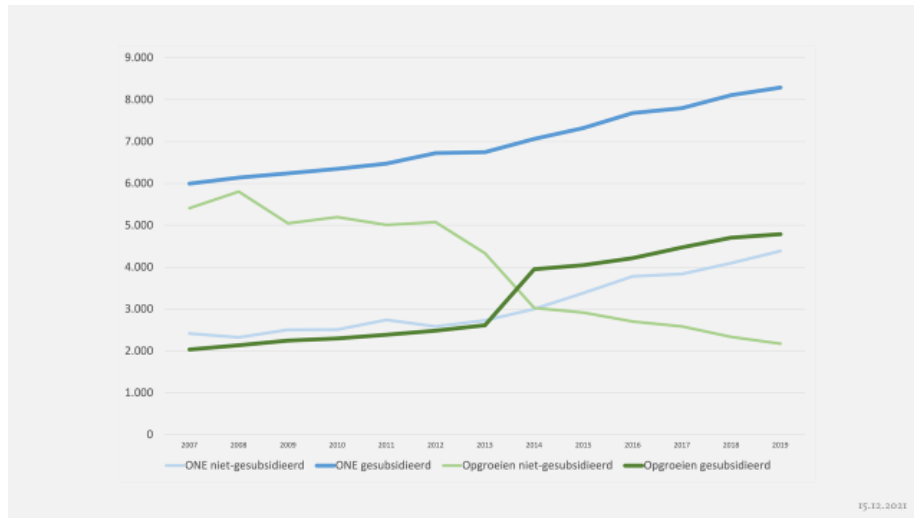
De cartografiestudie is opgebouwd uit 3 grote werven: de Brusselse context, de opvang van baby's en peuters (kinderopvang) en de opvang van schoolgaande kinderen.

Verder geeft de gastspreker mee hoe de studie werd aangevat. Het methodologisch kader bestaat uit een kwantitatief en een kwalitatief luik. In het eerste wordt voornamelijk desktop onderzoek uitgevoerd aan de hand van bestaande cijfers (aangeleverd door het agentschap Opgroeien, BISA (Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse) en de VGC als opdrachtgever) en zelf opgestelde vragenlijsten. Deze vragenlijsten zijn gelijkaardig aan vorige studies, om een vergelijking over de jaren heen mogelijk te maken. In het tweede wordt gebruikgemaakt van interviews en gewerkt met focusgroepen met een diversiteit aan actoren. Belangrijk hierbij is dat er een uitgebreide stuurgroep is samengesteld met actoren uit het werkveld en het beleid, die een centrale rol vervult. De stuurgroep is in de korte periode waarbinnen de studie werd uitgevoerd, namelijk 6 maanden, maar liefst 3 keer samengekomen. Telkens werden de vragenlijsten en de resultaten voorgelegd. De coronapandemie heeft weliswaar een substantiële impact gehad op de beschikbaarheid van de participanten.

Vervolgens licht dr. Jochen Devlieghere de Brusselse context toe. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kent een grotere bevolking dan ooit; meer kinderen jonger dan 3 en meer kinderen tussen 3 en 11 jaar oud in vergelijking tot andere Gewesten; een hoger geboortecijfer, meer alleenstaande ouders, meer kinderen in een eenoudergezin, een hogere werkloosheidsgraad... De onderzoeker benadrukt dat het essentieel is om de verschillen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te erkennen en het Gewest niet als een uniform of monolithisch geheel te beschouwen. Dat betekent dat het van groot belang is rekening te houden met de eigenheid van de gemeenten in het aanpakken van de uitdagingen op gebied van kinderopvang en opvang voor schoolgaande kinderen. Dat is ook te merken in de

aanbevelingen van de cartografiestudie, met name om de flexibiliteit te behouden m.b.t. de diversiteit tussen de gemeenten.

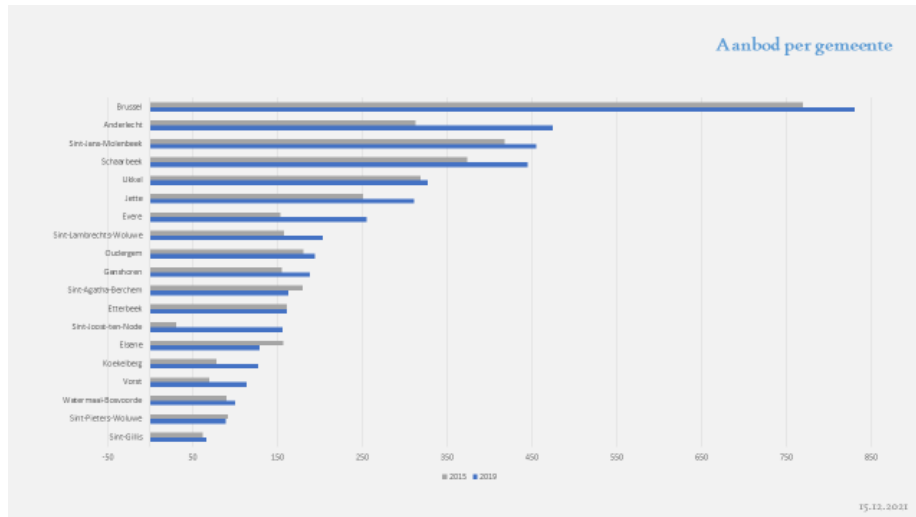
Hierna gaat **prof. dr. Michel Vandenbroeck** dieper in op de kinderopvang. Hij toont hierbij allereerst volgende grafiek:

Er zijn wat vreemde bewegingen geweest in het aantal kinderopvangen in Brussel. In Vlaanderen spreekt men van Trap 0, 1, 2 en 3. In het Franstalig landsgedeelte spreekt men van gesubsidieerd versus niet-gesubsidieerd. Ter vereenvoudiging wordt de Vlaamse kinderopvang die niet-IKT (inkomenstarief) is, met name Trap 0 en 1, ook even de niet-gesubsidieerde opvang genoemd, zodanig dat er een overzicht over meerdere jaren kan worden verkregen. De gesubsidieerde opvang, wat door de Vlaamse Gemeenschap Trap 3 en 4 wordt genoemd, is in beide taalgemeenschappen systematisch toegenomen, met een knik naar boven voor de Nederlandstalige kinderopvang in 2014. In deze opvang betalen ouders volgens hun inkomen.

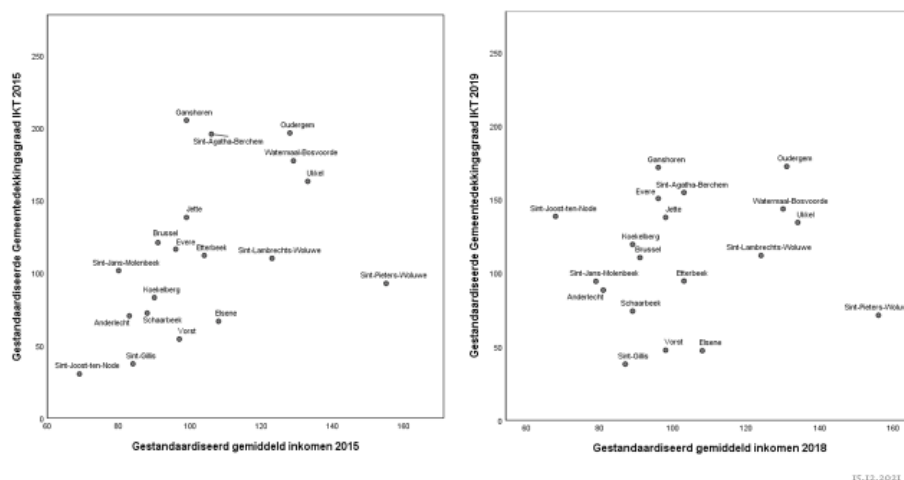
Verder is in deze grafiek ook een daling waar te nemen. Deze gaat ten eerste, over 778 plaatsen van de Europese Gemeenschap die overgegaan zijn van Opgroeien naar ONE; en ten tweede, over plaatsen in de private kinderopvang, die *de facto* eentalig Franstalig was, en die sinds 2014 systematisch zijn overgegaan naar ONE. Het onderscheid tussen IKT en niet-IKT is belangrijk. De prijzen voor niet-IKT zijn dermate hoog in Brussel waardoor zij voor de modale Brusselaar onbetaalbaar zijn. In de IKT is te merken dat de Nederlandstalige kinderopvang met 700 plaatsen is toegenomen sinds de vorige cartografiestudie. Dat gebeurde voornamelijk in een aantal gemeenten waar dit ook nodig was; waar de sociale noden zeer hoog waren (Sint-Joost-ten-Node, Anderlecht en in mindere mate Koekelberg en Schaarbeek).

Aan de hand van de volgende grafiek, legt de professor uit wat de evolutie van het aanbod aan kinderopvang per gemeente is. In zo goed als alle gemeenten is de kinderopvang toegenomen. Het is echter van belang om het aantal plaatsen af te zetten ten aanzien van het aantal kinderen. Op deze grafiek lijkt het alsof Brussel het best bedeed is, maar dat is niet het geval als men deze cijfers relatief ziet met het aantal kinderen.

Op onderstaande grafiek wordt de situatie van betaalbare kinderopvang per gemeente tussen 2015 en 2019 vergeleken. Op de horizontale as wordt het gemiddeld inkomen in de gemeente gemeten, waarbij het gemiddelde voor het volledig Brussels Hoofdstedelijk Gewest gelijkgesteld is aan 100. Hoe meer naar rechts, hoe welvarender de inwoners van die gemeente zijn (cf. Sint-Pieters-Woluwe), hoe meer naar links hoe armer (cf. Sint-Joost-ten-Node).

Traditioneel kon sinds 2005 een grote ongelijkheid worden vastgesteld, in die zin dat de meest welvarende gemeente ook de meest betaalbare kinderopvang had. In het virtuele vierkant van de grafiek ($x=100$, $y=100$) stonden de gemeenten met de minste welvaart en tevens de minst-betalbare kinderopvang. Als je beide periodes met elkaar vergelijkt, dan is er een substantiële verbetering vast te stellen in de afgelopen 5 jaar. De lijn is nog steeds diagonaal, m.a.w. er is nog steeds sprake van ongelijkheid, maar deze is minder sterk geworden. Dit heeft heel veel te maken met de sprong voorwaarts in Sint-Joost-ten-Node en de toename in Anderlecht. Dat betekent dat het beleid dat gevoerd is op de uitbreidingspolitiek zijn vruchten begint af te werpen.

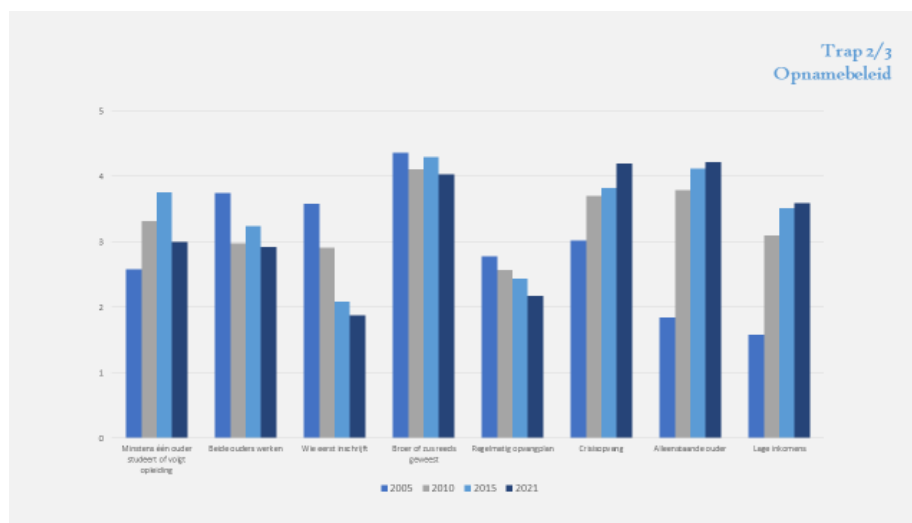

Binnen de niet-IKT, waarbij ouders niet volgens inkomen betalen, is vast te stellen dat plaatsen van Opgroeien naar ONE zijn overgegaan. De eentalige Franstalige kinderopvang is er nagenoeg volledig uit. Wat overblijft, is niet per se Nederlandstalig, maar overwegend meertalig (NL-FR/NL-ENG/NL-FR-ENG). In de feite is het publiek ook meertalig. De

gemiddelde dagprijs bedraagt 34,52 euro. Dat is meer dan de maximum dagprijs die ouders moeten betalen wanneer deze wordt berekend op basis van hun inkomen. In de Trap 2 en 3 komt deze dagprijs overeen met een jaarlijks inkomen van meer dan 105.000 euro. Dat zijn tarieven van +/- 1.000 euro per maand. Deze bedragen zijn sinds de vorige cartografiestudie nog een heel stuk toegenomen. Het aantal plaatsen met een maandelijkse bijdrage van meer dan 900 euro is 3 keer zo groot dan 5 jaar geleden. Dit is dus een kinderopvang die slechts voor een beperkte elite is weggelegd en de modale Brusselaar niet kan bedienen.

Een van de belangrijkste redenen waarom er gekozen wordt voor Opgroeien, en niet voor ONE, ook al zijn ze meertalig, is nog steeds dezelfde: in Vlaanderen wordt een ander aantal kinderen per volwassene gehanteerd, met name 8 kinderen per volwassene (9 voor de tweede). In de Franse Gemeenschap zijn dat ettelijke kinderen minder en dat scheelt natuurlijk aan 900 euro per kind per maand.

Daarna bespreekt de professor het opnamebeleid en de vraag hoe het evenwicht tussen de economische functie (kinderopvang voor ouders die werken) en de sociaalpedagogische functie (sociale integratie van mensen in meer precaire situaties) is. De verantwoordelijkheid daarvan ligt in hoofdzaak bij de verantwoordelijken van de kinderdagverblijven, maar zij dienen wel verantwoording af te leggen aan de raad van bestuur. Over de jaren heen is echt een draagvlak om zo een evenwicht te realiseren, te zien. Daarbij is ook te zien – en dat is uniek voor Brussel – dat de werking van het Lokaal Loket en de manier waarop de aanvragen worden gecentraliseerd en gefaciliteerd, een transparantie en data opleveren, die zinvol zijn om beleid op te voeren.

Daar waar in 2005 uitsluitend economische factoren hoge prioriteit hadden (werkende ouders), is er tussen 2005 en 2010 een breuk gekomen waarbij andere factoren (lage inkomens, alleenstaande ouders, ouders die studeren of een opleiding volgen) toegenomen zijn in belang. Dit belang is gebleven of zelfs nog versterkt.

De gastspreker voegt er aan toe dat er wel een aantal stevige drempels zijn. Het systeem “bestellen is betalen” werkt niet vanuit sociaal oogpunt. Een studie van de Arteveldehogeschool enkele jaren geleden over de situatie in Vlaanderen toonde aan dat de situatie er niet anders is dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het feit dat mensen voor dag 1 moeten kunnen zeggen op welke dagen zij kinderopvang gaan nemen, en dan een totaal ondoorzichtig systeem van respijtdagen, waarvan de verantwoordelijken zeggen dat ze het

niet krijgen uitgelegd aan mensen in meer precieze situaties hoe het werkt, is een van de belangrijkste drempels om een sociaal beleid ook echt te kunnen realiseren.

De onderzoekers konden ook een aantal knelpunten vaststellen. Wanneer ouders ervoor kiezen om langer thuis te blijven voor hun kinderen en er dus voor kiezen om hun ouderschapsverlof te verlengen, dan vinden zij geen plaats meer in de kinderopvang. Vroeger bestonden het Peuterplan (*La liberté du père de famille*) en veel peutertuinen. Dat zijn allemaal kinderdagverblijven geworden, maar dat wil zeggen dat iedereen er wil inkomen op 3 tot 4 maanden en als het kind 1 jaar is, dan lukt dat vaak niet meer. Zeker in kinderdagverblijven met horizontale groepen (baby's, kruipers, stappers). Daar moet over nagedacht worden. Er is een beweging die zegt dat ouderschapsverlof wat langer moet worden gefaciliteerd. Enkele grote werkgevers (AB Inbev en Volvo) hebben dat als personeelsbeleid ingevoerd, maar het kan zijn dat de ouders dan later een hoge prijs betalen voor de keuze die ze gemaakt hebben om wat langer thuis te blijven.

Verder is er het probleem van het plaatstekort en het dramatische tekort aan gekwalificeerd personeel in heel Vlaanderen, dat nog groter is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Nu mensen ook nog eens uitvallen omwille van de coronapandemie zitten we in een situatie van "het mes op de keel". Daarbij komt bij de hoge werkdruk dat de kinderbegeleiderratio hoog is – een van de hoogste van Europa. Van de kinderdagverblijven die gereageerd hebben op de bevraging van het onderzoek blijken er 14 (dat is meer dan verdubbeld) een bezettingscijfer van meer dan 100 % te hebben.

Het Lokaal Loket Brussel vormt een van de sterktes van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit levert een schat aan data op om te weten hoeveel aanvragen er zijn geweest en hoeveel ervan werden gehonoreerd. Zo waren er meer dan 5.000 aanvragen in 2020. Slechts 54,4 % hiervan is positief kunnen beantwoord worden. Wat er met de andere helft van de aanvragen is gebeurd, weten de onderzoekers niet (een plaats gevonden in een Franstalige opvang, in de Brusselse Rand of helemaal geen). Iets meer dan 900 van deze aanvragen gebeurden met ondersteuning van intermediaire partners (kinderdagverblijven zelf, Lokaal Loket).

Volgens de professor bepalen een aantal factoren de kans om een plaats toegewezen te krijgen. De belangrijkste hiervan is 'Nederlands'. De interpretatie is niet zoals de wetgever voorgeschreven heeft, nl. 'een link met het Nederlands', maar 'een goede kennis van het Nederlands' en dat is toch iets anders. De regelgeving zegt dat er 50 % voorrang moet gegeven worden aan mensen met een link met het Nederlands. De interpretatie die veel meer waar te nemen is in de sector, voor zoveel mogelijk plaatsen voorrang geven aan mensen die Nederlands kunnen. Het gevolg hiervan is, dat heel wat sociale indicatoren, gezinnen zonder werk of een lage opleiding, met een migratiestatus veel minder kans hebben om bij de gelukkige helft te zijn die een plaats krijgt. Als gemeenschappelijk kenmerk hebben zij dat zij minder vertegenwoordigd zijn bij de gezinnen die Nederlands kunnen. Kortweg, Nederlandstalige gezinnen hebben 3 keer meer kans om een plaats te krijgen. Voor de andere groep is het wel zo dat hun kansen verdubbelen wanneer zij ondersteund worden door intermediairen bij hun aanvraag. Uit de bevraging van deze intermediairen is gebleken dat zij zeer tevreden zijn over de manier waarop hun relatie tot het Lokaal Loket totstandkomt.

De impact van het niet-vinden van een plaats, is dat mensen op zoek gaan naar een alternatief in de versnipperde andere circuits, bv. in Trap 0 en 1. Daar is sprake van een heleboel plaatsen die niet betaalbaar zijn, in het Franstalige milieu, in de randgemeenten. De gevolgen van het niet-vinden van een plaats is voor de vrouwen. De genderongelijkheid is daarnaast

groter voor mensen in meer precare arbeidssituaties (stopzetten van een opleiding, niet-aannemen van een job).

Intermediaire partners ervaren vaak dat gezinnen met een migratieachtergrond, die noch Nederlands-, noch Franstalig zijn (het gaat om bijna 1 op 2 geboorten in Brussel), kiezen of zouden willen kiezen voor de Nederlandstalige kinderopvang. Dat heeft veel te maken met de reputatie op vlak van kwaliteit.

De actuele sterktes zijn dat (1) de geografische ongelijkheid verkleint, (2) de werking van het Lokaal Loket Brussel - dit mag felicitaties krijgen en als voorbeeld dienen voor de rest van Vlaanderen -, (3) de toename en het bestendigen van het draagvlak voor het sociaal beleid, en (4) de inzet van intermediairen in relatie tot het Lokaal Loket.

Er blijft weliswaar een tekort aan plaats. Vooral op Trap 2A en 3 is er nood aan plaats en meer in het bijzonder in Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Gillis, Anderlecht, Vorst en Schaarbeek.

Er is een groot draagvlak voor een sociaal beleid, maar er bestaat volgens de gastspreker een discrepantie met het reëel opnamebeleid. Als men de antwoorden analyseert van die kinderdagverblijven die zeggen dat ze crisisopvang het allerbelangrijkste vinden en bekijkt hoeveel plaatsen zij hiervoor vrijhouden, dan is er een groot verschil. Dan gaat het vaak slechts over 1 of 2 plaatsen. Hetzelfde geldt voor de voorrang die geboden zou worden aan gezinnen met een laag inkomen. Er is dus nog een onderscheid tussen droom en daad, die deels te verklaren valt door structurele beperkingen (bv. “bestellen is betalen”, nu omweg nodig om het nultarief toe te passen), maar die ook te maken heeft met – net op het moment dat de plaatsen beschikbaar komen – de manier waarop de voorrang voor het Nederlands wordt ingevuld door de verantwoordelijken.

Een overleg tussen de Gemeenschappen blijft noodzakelijk voor de beleidsmakers om te weten waar moet worden geïnvesteerd en waarom. Moet dit zoveel mogelijk in dezelfde gemeenten met dezelfde sociale prioriteiten of moet eerder een apart beleid worden gevoerd? De tijd is rijp om de normen op mekaar af te stemmen. Het feit dat je 2 kinderen per volwassene meer kan opvangen in een Nederlandstalig kinderdagverblijf in vergelijking tot een Franstalig kinderdagverblijf, is vreemd op eenzelfde territorium.

Het laatste deel van de studie m.b.t. de opvang van schoolkinderen wordt vervolgens toegelicht door **dr. Jochen Devlieghere**. Belangrijk om mee te geven, is dat het in kaart brengen van die opvang een complexe oefening betreft. Het onderscheid tussen schoolkinderopvang en vrijetijdsaanbod voor die groep is nogal vaag. Net zoals in 2015 werd geconstateerd, is het aanbod voor deze groep zeer verspreid. Het bevindt zich binnen verschillende beleidsdomeinen met elk een eigen regelgeving, met verschillende subsidiërende maatregelen, openingsuren, enzovoort. Er werden binnen het onderzoek 4 initiatieven van naderbij bestudeerd: IBO's, speelpleinen, binnenschoolse opvang en de Brede Scholen.

Wat de binnenschoolse opvang betreft, werd 77 % van alle Nederlandstalige scholen in het Brussels basisonderwijs in 2020 gesubsidieerd om opvang te organiseren. Dat is op zich een stijging met 17 % ten opzichte van 2015, toen nog 60 % van de scholen gesubsidieerd werd. Dit kan betekenen dat meer scholen binnenschoolse opvang organiseren, maar ook dat men de weg naar de subsidieondersteuning beter heeft gevonden. Wat het publiek betreft van de binnenschoolse opvang hebben de onderzoekers zich gebaseerd op cijfers van het schooljaar

2020-2021. Hieruit blijkt dat de Nederlandstalige scholen in Brussel met het opvangaanbod dat zij organiseren maar liefst 98 % van het aantal Brusselse schoolgaande kinderen bereikt. Dat cijfer ligt opvallend hoog, maar is gedeeltelijk ook te verklaren door het feit dat middagtoezicht is opgenomen als een potentieel opvangaanbod van die binnenschoolse opvang. Het is logisch dat kinderen die er schoollopen over de middag worden opgevangen.

De kleuters en de lagere schoolkinderen die gebruikmaken van de binnenschoolse opvang worden door de directies zelf als zeer divers omschreven, al is dit afhankelijk van wijk tot wijk, en van gemeente tot gemeente. Die diversiteit bevindt zich voornamelijk op het gebied van herkomst, thuistaal, en in beperkte mate ook van sociaaleconomische status.

De directies zelf geven aan dat de tarifiering vaak nog een drempel vormt voor gezinnen in kwetsbare situaties, ondanks de subsidie binnenschoolse opvang die expliciet inzet op het verminderen van de ouderbijdrage en dus het toegankelijker maken van die opvang. De tarifiering op zich verschilt in sterke wijze per half uur, per uur, per dag, per week, per maand, waarbij soms 0,70 eurocent per halve dag wordt gevraagd, of soms 13,5 euro per maand.

Op gebied van de begeleiding van de binnenschoolse opvang toont het onderzoek een zeer hoge omringingsgraad. Dit heeft betrekking op het aantal kinderen dat aanwezig is per begeleider. Dat verschilt sterk van moment tot moment. Voor- en naschools varieert van 6 kinderen per begeleider tot 124. Op woensdagnamiddag varieert die van 10 kinderen per begeleider tot 90 en in de middagpauze loopt dat zelfs op tot 396 kinderen voor 1 begeleider. Op zich is dat niet zo verrassend, daar die omringingsgraad in 2015 ook vrij hoog was. Maar de cijfers van nu zijn echter nog hoger.

Naast de hoge omringingsgraad viel in de gesprekken met de directies op dat zij de opvolging, ondersteuning en nascholing van het personeel als een mogelijk knelpunt omschrijven. Het personeel dat de binnenschoolse opvang uitoefent, is vaak laaggeschoold, met weinig pedagogische handvaten. De directies willen een betere ondersteuning van dit personeel voorzien, om de kwaliteit van de opvang te kunnen waarborgen.

Opvallend is dat de directies de binnenschoolse opvang niet als hun kernopdracht beschouwen, maar eerder iets dat erbij komt. Ze geven aan hiervoor te weinig middelen te kunnen genereren en ze gaan hiervoor partnerschappen aan met bv. de IBO's om die opvang goed te kunnen organiseren. Voornamelijk scholen die subsidies ontvangen, gaan die partnerschappen aan. Scholen die als Brede School functioneren, geven aan vaker te kunnen steunen op hun netwerk dat zij uitbouwen als Brede School om net die activiteiten en opvang te kunnen aanbieden.

De gastspreker legt uit dat de maximum erkende capaciteit van de initiatieven buitenschoolse opvang (IBO's) 1.223 plaatsen telt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De capaciteit varieert naargelang het moment van het initiatief en de leeftijd van de kinderen. Dat laatste is op zich belangrijk, omdat uitgezonderd de opvang voor de schooltijd, er steeds meer plaatsen worden voorbehouden voor de kleuters. Het aanbod van de IBO's is geografisch zeer ongelijk verdeeld. In vergelijking tot de voorgaande cartografiestudie valt op dat in heel wat gemeenten, met uitzondering van Jette en Sint-Jans-Molenbeek, de plaatsen licht stijgen of gelijk blijven (zoals in Etterbeek, Sint-Joost-ten-Node, Vorst). In de interviews met de coördinatoren wordt aangegeven dat er een gebrek is aan opvangplaatsen, maar ook aan IBO-locaties.

De dekkingsgraad is zeer laag in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en bedraagt 2,45 %. Rekening houdende met de Brusselnorm die stelt dat er 30 % van de kinderen moet kunnen worden opgevangen, is dit een zeker aandachtspunt. Dit is opnieuw geen nieuw gegeven. In 2015 was de dekkingsgraad ook zeer laag (2,18 %). In geen enkele gemeente wordt de Brusselnorm gehaald, zelfs niet bij benadering. In Sint-Joost-ten-Node bedraagt deze 8,5 % en is daarmee een van de hoogste binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Niet elke IBO hanteert voorrangregels, maar als ze worden gehanteerd wordt voornamelijk voorrang gegeven aan broers/zussen, kleuters en gezinnen in kwetsbare situaties, kinderen van partnerscholen waarmee wordt samengewerkt, kinderen van werkende ouders. Dat laatste is een opvallende vaststelling en staat volgens de onderzoekers in contrast met het voeren van een sterk doorgedreven sociaal beleid. De IBO's zelf geven aan veel partnerschappen te ontwikkelen met vrijetijdsverenigingen uit de buurt voor sport-, kook-, dansactiviteiten... Zij beschouwen dit als een meerwaarde die bijdraagt aan de kwaliteit van de opvang en het vrijetijdsaanbod. Het aanbod is weliswaar voornamelijk gericht op kinderen uit het lager onderwijs dan op kleuters.

De IBO's worden geconfronteerd met een aantal uitdagingen. De eerste heeft betrekking op het Vlaams decreet buitenschoolse opvang. Dit decreet zorgt voor enige onzekerheid bij de IBO's over hun toekomst. De coördinatoren vragen zich af wat de rol is van de IBO's in de buitenschoolse opvang en de naschoolse activiteiten. Hoe zullen deze zich ontwikkelen? Zij ervaren nood aan communicatie over dit nieuwe decreet en de geplande veranderingen en de stijgende kindratio die zou stijgen naar 18. Ondanks de nieuwe uitdagingen zien zij tevens nieuwe mogelijkheden. Die spitsen zich vooral toe op samenwerking en uitwisseling. Een tweede uitdaging bevindt zich in de job van kinderbegeleider. De coördinatoren maken duidelijk dat deze ondergewaardeerd wordt en dat er tevens sprake is van een personeelstekort en een tekort aan omkadering, ondersteuning en opleidingsmogelijkheden.

Hierna gaat de onderzoeker dieper in op de speelpleinen. In 2019 waren er 33 speelpleinlocaties van de VGC zelf, wat een stijging inhoudt ten aanzien van 2015, toen er nog 18 eigen locaties waren. De speelpleinen zijn een zeer groot succes. Dit heeft tot gevolg dat er een tekort is aan plaatsen. De bezettingsgraad in de zomer- en paasvakantie was zeer hoog (93 tot 99 %). Dit is ook terug te zien in het aantal unieke kinderen dat gebruikmaakt van de speelpleinwerking. Die zijn verdubbeld ten aanzien van 2015, naar bijna 5.000 unieke kinderen. De vraag is bijgevolg groter dan het aanbod, waardoor her en der wachtlijsten ontstaan. Wat de toegankelijkheid van de speelpleinen betreft, stelt het onderzoek vast dat er wordt in geslaagd een divers publiek te bereiken. De tarifiering van de speelpleinen lijken de toegankelijkheid ten goede te komen. Er zijn heel wat kinderen en gezinnen die gebruikmaken van het reductietarief (+/- 40 %), doch ten aanzien van 2015 is er sprake van een daling (toen 50 %). De verantwoordelijken van de speelpleinwerking geven aan dat zij sterk inzetten op het ondersteunen van kwetsbare gezinnen; dat zij soms langsgaan bij mensen thuis om samen met hen een aanvraag in te dienen. Zij lijken daarmee een belangrijke rol te spelen in het creëren van die toegankelijkheid. 80 % van de totale capaciteit wordt via voorinschrijving gerealiseerd (via partnerschappen en scholen). Op die manier slaagt men er in een aantal ouders te bereiken die men anders niet zou bereiken.

Het vierde initiatief dat het voorwerp uitmaakt van het onderzoek is de Brede School. Hoewel er 29 Brede Scholen aanwezig zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, kan worden vastgesteld dat ze allemaal sterk van elkaar verschillen en het onmogelijk is om te spreken van "dé Brede School". De coördinatoren van die Brede Scholen werken voornamelijk

vraaggestuurd. Zij trachten in te spelen op de noden en de behoeften. Gezien de diversiteit van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verschillen die noden van gemeente tot gemeente, van wijk tot wijk. Vandaar dat ze niet als een monolithisch geheel kunnen beschouwd worden.

Er zijn verschillende modellen van Brede Scholen. Zo is er het nestmodel, waarbij een school samenwerkt met de buurt; het campusmodel, waarbij de samenwerking zich afspeelt op een campus; en het webmodel, waarbij meerdere scholen met elkaar en hun buurt in interactie treden en samenwerken.

De ene Brede School spitst zich toe op het zelf organiseren van vrijetijdsactiviteiten in de school of in de buurt. Een andere zal zich eerder focussen op het toeleiden naar activiteiten en opvang van andere partners. Sommige coördinatoren ontwikkelen samen met andere partners in de buurt activiteiten die op de school kunnen doorgaan tijdens de middagpauze of na de schooltijd. Andere maken activiteiten van buiten de school bekend bij de ouders. Dit zorgt ervoor dat de Brede Scholen zeer brede netwerken hebben met allerhande actoren uit diverse sectoren. De coördinatoren maken ouders bewust van de opvangmogelijkheden en ondersteunen hen indien nodig. Wat de onderzoekers opviel in de gesprekken met de coördinatoren is dat zij zichzelf niet zozeer zien als een rol te spelen hebben in het organiseren van opvang als dusdanig. De focus ligt op het bieden van kansen door de kinderen bv. te laten participeren aan buurtactiviteiten.

Het onderzoek m.b.t. de opvang voor schoolgaande kinderen besluit dat niet alle voorwaarden zijn vervuld om aan de basisbehoeften van kinderen te voldoen. Het is zo dat een aantal IBO's de tewerkstellingspositie van ouders gebruiken als toegangspoort tot de IBO. Gezinnen missen een aantal mogelijkheden om de opvoeding te delen omdat ze geen werk hebben. Dat betekent ook dat de subsidies in grote mate tegemoet lijken te komen aan gezinnen die werken. Op die manier kan gesproken worden van een mattheuseffect dat zich hier ontwikkelt waar men best aandachtig voor is. In de Brede Scholen en de speelpleinen lijkt dit anders, alhoewel voorzichtigheid is geboden m.b.t. de speelpleinen. Daar treedt een gentrificatie op in de daling van het aantal gebruikers van het reductietarief. De binnenschoolse opvang kan op gebied van begeleiding de minste kwaliteitsgaranties bieden. Die vangt tot 30 keer meer kinderen op dan de IBO's, maar doet dat met een zeer wisselende omkadering en omringingsgraad. Wat de monitoring van de opvang voor schoolgaande kinderen betreft, herhaalt dr. Jochen Devlieghere wat in 2015 reeds werd aangehaald: er is een blijvende nood aan een constante, consequente en uniforme monitoring van wat die opvang inhoudt, voor wie die toereikend is en op welke manier die georganiseerd wordt.

Verder is het de overtuiging van de onderzoekers dat er blijvend moet ingezet worden op lokale samenwerking over de verschillende initiatieven en sectoren heen, zoals het Vlaams decreet buitenschoolse opvang en activiteiten beoogt. Er wordt vastgesteld dat er samenwerkingen vanuit de verschillende initiatieven worden aangegaan, doch dat zij veelal versnipperd zijn, met beperkte budgetten werken, schoolafhankelijk zijn... Er wordt gepleit voor een lokaal netwerk buitenschoolse opvang per gemeente, om die samenwerkingen te optimaliseren en intensifiëren. De keuze om dit per gemeente te doen, wordt verklaard door de diversiteit binnen de gemeenten en de noodzaak aan de flexibiliteit van zo een lokaal netwerk om te kunnen inspelen op de verschillende noden en behoeften. Vraag is of de Brede Scholen een potentiële spilfiguur kunnen zijn in het opnemen van die coördinerende rol omdat het opviel binnen de schoot van het onderzoek dat die Brede Scholen gepikt en gemazeld zijn in het ontwikkelen van netwerken en het aangaan van samenwerkingsverbanden, maar dat zij ook door andere actoren daarin erkend worden.

Tot slot, geeft de gastspreker enkele besluiten mee m.b.t. de middelen. Er is ontegensprekelijk een gebrek aan omkadering, opvolging en opleiding van de mensen die instaan voor de opvang, begeleiding en ondersteuning van kinderen. Er wordt door directies en verantwoordelijken actief gepleit voor een verregaande ondersteuning, voor een uitbreiding van de opvangplaatsen en voor de uitbreiding van het kleuteraanbod.

De onderzoeker deelt nog mee dat er via de UGent valorisatiemiddelen ter beschikking zijn gesteld voor het onderzoek. Op dit moment is het onderzoeksteam aan de slag met een externe partner om een digitaal interactief *dashboard* te maken van de cartografiestudie. Dit komt in het voorjaar van 2022 online en zal voor iedereen toegankelijk zijn. Alle informatie over het eerste deel van de studie zal er terug te vinden zijn.

3. Bespreking

Mevrouw Carla Dejonghe (Open Vld) bedankt de gastsprekers voor hun uiteenzetting en onderstreept het belang van wetenschappelijke beleidsondersteuning. Meten is weten.

Vooreerst sluit **commissielid Cieltje Van Achter (N-VA)** zich aan bij de dankwoorden van de commissievoorzitter. De presentatie en het onderzoeksrapport waren heel duidelijk. Het is enorm boeiende lectuur en bevat veel aanknopingspunten om mee aan de slag te gaan.

Er viel de spreker meteen iets op in het onderzoeksrapport; met name de daling van het aantal kinderen. Is dit een trend die zich aan het inzetten is? Verwachten de onderzoekers dat die trend zich zal doorzetten? Tot nu toe had het commissielid immers steeds de idee dat het aantal kinderen aan het stijgen was, waardoor er nood is aan meer kinderdagverblijven en meer scholen.

Daarnaast verwijst de spreker naar het verband tussen het gezinsinkomen en de opvangplaatsen in de presentatie. Betreft dit enkel Nederlandstalige plaatsen of gaat dit over alle plaatsen (ONE en Opgroeien samen)? Verder werd niet ingegaan op een mogelijke oorzaak van dit verband. Werd hierover nagedacht?

Tevens was er een passage in het onderzoeksrapport (pag. 50) die het commissielid niet goed begreep: *“Net zoals in 2015 dienen we te constateren dat het beleid om systematisch ouderbijdragen volgens inkomenstarief te introduceren in Brussel niet goed aanslaat, mede door het tekort aan opvangplaatsen. Dit betekent dat in Brussel een andere dynamiek ontstaat dan in Vlaanderen.”* Bij de niet-inkomensgerelateerde voorzieningen zijn er hogere prijzen. Bedoelen de onderzoekers hiermee dat er nu gefocust wordt op nieuwe plaatsen met inkomenstarief en dat dit nog niet genoeg is; dat er door het plaatstekort nog te veel mensen moeten terugvallen op niet-gesubsidieerde opvang? Maar hoe valt dit dan te rijmen met de lage bezettingsgraad in die niet-gesubsidieerde opvang (62 %)?

Verder worden cijfers gegeven over de kennis van het Nederlands in de kinderdagverblijven, voornamelijk in Trap 0 en 1. In meer dan een kwart van de locaties wordt niet met de ouders in het Nederlands gecommuniceerd. Is dit zuiver te wijten aan het personeel? Of is dat eerder te wijten aan de ouders? Hebben de onderzoekers hier enig zicht op? Is dit gelijkaardig bij Trap 2 en 3?

Aangezien het decreet voorziet dat 55 % van de plaatsen voorbehouden wordt voor Nederlandkundigen lijkt het voor het commissielid logisch om dit vertaald te zien in de cijfers. Maar toch zijn er heel wat kinderdagverblijven waar de omgangstaal met de kinderen niet het Nederlands is. Zijn hierover cijfers beschikbaar? Wat kan hier eventueel aan gedaan worden? Volgens het commissielid heeft de VGC nog een hele uitdaging om de kennis van het Nederlands bij het personeel te verbeteren.

Vervolgens informeert het commissielid naar het gebrek aan ruime en flexibele openingsuren. Aan wat is dit te wijten? Kan hier beleidsmatig iets aan gedaan worden? Is dit enkel een probleem in Brussel? Is hier veel vraag naar?

Daarenboven werd ook dieper ingegaan op de late instap van peuters en dat dit zo moeilijk ligt. Waar is dit aan gelegen? De onderzoekers brachten al naar voren dat het werken met leeftijdsgroepen een oorzaak kan zijn.

Mevrouw Cieltje Van Achter wil even stilstaan bij het ONE-aanbod en vraagt zich af of er aan Franstalige kant een gelijkaardige regeling bestaat zoals voor de Vlaamse Gemeenschap, nl. van investeringen in infrastructuur, erkenningen en werkingsmiddelen. Is het ook zo dat het personeel niet zomaar volgt bij het creëren van plaatsen of kent de Franse Gemeenschap een andere manier van subsidiëren van kinderdagverblijven? Is er bij ONE tevens een groot personeelstekort, gelet op het feit dat er een andere kindratio wordt gehanteerd?

Daarna heeft het commissielid enkele vragen over de buitenschoolse opvang. De spreker stelt vast dat de binnenschoolse opvang heel dispaaraat is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en hangt af van school tot school. In een school in Schaarbeek bv. is het de ouderraad die taallessen regelt voor de kinderen. Er is ook weinig IBO-aanbod. Wie organiseert die IBO gewoonlijk? Soms moet men geluk hebben dat er een IBO in de gemeente voorhanden is. Bestaat dit ook aan Franstalige kant? Het commissielid heeft de indruk dat dit vaak vanuit de gemeente wordt gedragen.

Er is een mogelijkheid om een subsidie te krijgen voor het organiseren van binnenschoolse opvang vanuit de VGC. De onderzoekers hebben aangegeven dat 77 % van de scholen dit doen. De spreker is benieuwd of er gepeild werd naar waarom sommige scholen geen subsidie aanvragen of krijgen.

De speelpleinen blijken een groot succes te zijn. Het commissielid wil graag weten of het onderzoek heeft uitgewezen wat de nood is aan bijkomend aanbod. De inschrijfprocedure voor de speelpleinen zorgt voor veel stress bij veel ouders. Er is meer aanbod bijgekomen, maar het blijft toch een hele uitdaging – zeker voor kleine kinderen en kleuters – om een vakantieopvang te hebben.

Bij de Brede Scholen heeft het commissielid de indruk dat dit nog van de grond moet komen en nog in zijn kinderschoenen staat. Werd bv. een vergelijking gemaakt met andere grote steden in Vlaanderen? Zijn er misschien goede voorbeelden?

Commissielid Els Rochette (one.brussels-Vooruit) wil op haar beurt de gastsprekers bedanken voor het verhelderend rapport en de uiteenzetting met zowel kwalitatieve als kwantitatieve gegevens uit het leven gegrepen. Iedereen kent de verhalen van ouders die met hun handen in het haar zitten omdat ze geen opvang voor hun kind kunnen vinden.

Wetende dat in Brussel – meer dan in Vlaanderen – mensen minder kunnen rekenen op hun familie, vormt dit een nijpend probleem. Het commissielid heeft er de discussienota van mevrouw Elke Roex uit 2011 terug bijgenomen. Ieder gezin met een behoefte aan kinderopvang heeft recht op beschikbare, toegankelijke, betaalbare en kwaliteitsvolle voorschoolse kinderopvang in zijn buurt. Tien jaar later komen dezelfde uitdagingen nog steeds terug. Er werden al veel inspanningen geleverd binnen de VGC en de collegevoorzitter probeert extra middelen ‘los te weken’ vanuit Vlaanderen; binnen de gemeenten en wijkcontracten werden verscheidene kinderopvangen gebouwd, maar uiteraard moet het personeel volgen en dat vormt een van de grote drempels.

In verband met de uitval van de kinderdagverblijven had het commissielid graag vernomen wat de redenen zijn voor het sluiten ervan. Wie vandaag een kinderdagverblijf opent en de regelgeving volgt, die heeft werkzekerheid. Waarom stoppen uitbaters dan? De opvanginitiatieven in Trap 2 ontvangen naast een basissubsidie nog een bijkomende subsidie omwille van het hanteren van het IKT. Het lijkt mevrouw Els Rochette belangrijk om de drempel om sociaal beleid te kunnen voeren weg te werken. Blijkbaar werken de respijtdagen moeilijk voor mensen in precare situaties. Hebben de onderzoekers suggesties om hiermee om te gaan?

Een ander knelpunt dat werd aangehaald, is dat kleuters niet echt welkom zijn. Nochtans lijkt het langer opnemen van moederschaps- of vaderschapsverlof een goede zaak. Hier zal dus moeten gewerkt worden aan meer flexibiliteit. In dat verband vroeg de spreker zich af of er een samenwerking is tussen het Lokaal Loket en de binnen- en buitenschoolse kinderopvang, de Brede Scholen. Het Lokaal Loket werkt zeer goed; het verzamelt alle gegevens van aanmeldingen, wat een voordeel oplevert voor data die de onderzoekers ter beschikking hebben, dat is net wat ontbreekt bij de opvang van schoolgaande kinderen. Is er misschien een parallel loket denkbaar, dat dan kan samenwerken met het Lokaal Loket?

In verband met het personeelstekort, wat zou de VGC kunnen ondernemen om het statuut van het personeel te verbeteren? Zijn hier voorbeelden of *good practices* van?

De gevolgen voor het niet-vinden van een plaats zijn voor de vrouw, zoals de onderzoekers hebben benoemd. Mevrouw Els Rochette meent dat extra inspanningen nodig zijn. Tijdens de begrotingsbesprekingen enkele weken terug heeft Brussels minister Bernard Clerfayt meegedeeld dat er een budget ter beschikking wordt gesteld voor een kinderopvang verbonden aan Actiris opdat dit geen drempel zou vormen voor mensen die een opleiding willen volgen. Het commissielid vraagt zich af of dit kinderdagverblijf is meegerekend in deze cartografiestudie.

De heer Juan Benjumea Moreno (Groen) vindt dat de presentatie duidelijk de *highlights* van de cartografiestudie weergeeft. Het commissielid was *getriggerd* door de openingsuren van de opvang zowel van peuters als deze van de schoolgaande kinderen. Volgens het onderzoek zouden deze voor een metropool als Brussel zeer beperkt zijn. Beschikken de onderzoekers over vergelijkingspunten, bv. Gent, Antwerpen of buitenlandse steden? Verder viel het de spreker op dat er weinig aanbod is van voorschoolse opvang. Is geweten wat hiervan de oorzaken zijn? Heeft dit misschien te maken met een gebrek aan personeel of financiële omkadering of is er te weinig vraag naar?

Daarnaast las het commissielid in het onderzoek dat er een grote doorschuiving is naar opvanginitiatieven van ONE. Wat zijn de implicaties hiervan voor de dekkingsgraad van de

Nederlandstalige kinderopvang? Een gemeente als Anderlecht bengelt helemaal onderaan. Dit is een gemeente die iets Nederlandstaliger is dan de overige 18 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en waar bovendien de grootste groei aan kinderen is. Werd dit in het onderzoek in kaart gebracht?

De heer Juan Benjumea Moreno snapt de redenering achter de voorrangregels, nl. zorgen dat mensen die thuis Nederlands spreken, ook in het kinderdagverblijf in het Nederlands terechtkunnen, maar als dit strikt wordt toegepast en het aanbod niet volgt, dan heeft dit voor gevolg dat iedereen die al niet Nederlandskundig was, bij voorbaat als Franstalig wordt bestempeld, terwijl er heel wat nieuwkomers zijn in Brussel die geen van beiden zijn. De spreker spreekt uit ervaring. Hoe zit de verhouding Frans-Nederlands per gemeente? Bij een groot onevenwicht tast dit de keuzevrijheid van de ouders aan.

Het “bestellen is betalen”-systeem ervaart de spreker als vrij moeilijk. Is dit geregeld bij Vlaams decreet of staat dit bv. in de kaderakkoorden van de kinderopvang? Is dit m.a.w. iets wat de kinderdagverblijven op dezelfde manier strikt dienen toe te passen of hebben zij hier een keuze in? Wat is er desgevallend nodig om dit systeem te versoepelen?

In het onderzoek werd de relatie tussen het Lokaal Loket en de kinderdagverblijven belicht. Het commissielid is benieuwd of de relatie tussen het Lokaal Loket en de ouders zelf ook onder de loep werd genomen. Werd bv. gepolst naar hoe ouders terechtkomen bij het Lokaal Loket?

Tot slot, wenst de spreker in te gaan op de kostprijs van de kinderopvang. Zoals gezegd door de collega's, is het vaak de vrouw die het gelag betaalt wanneer er geen plaats wordt gevonden. Ook het vinden van een niet-IKT kinderopvang een grote financiële impact heeft. Misschien heeft men dan een plaats gevonden, maar als die zo duur is dat het bijna niet meer opbrengt om nog te gaan werken, dan zijn er veel mensen die minder gaan werken en ook minder beroep doen op de kinderopvang. Is deze impact gemeten in het onderzoek?

Mevrouw Celia Groothedde, Vlaams parlementslid (Groen) is blij dat deze studie besteld is en verheugt zich met de rijkdom aan informatie die deze oplevert, waarmee in het Vlaams Parlement aan de slag kan worden gegaan. Het Vlaamse beleid stelt veel overkoepelende normen aan de VGC en beïnvloedt daarmee het beleid en de situatie in Brussel.

Het parlementslid vond het zelf goed nieuws dat de onderzoekers hebben uitgevonden dat de plaatsen socialer en naar nood verdeeld zijn, wat vorige keer echt wel een zwaar pijnpunt was. Brussel heeft daar tijdens deze legislatuur sterk in geïnvesteerd. De spreker vindt het frappant het aantal plaatsen te vergelijken. Tijdens deze legislatuur gaat Vlaanderen 250 plaatsen vrijmaken. De VGC heeft een uitbreidingsbeleid van 220 plaatsen (IKT). Vlaanderen vindt dat men genoeg investeert, maar uit de cartografiestudie blijkt dat zelfs de Barcelonanorm niet wordt behaald in Trap 2 en hoger op bepaalde plaatsen. De spreker vraagt hoeveel plaatsen er naar inschatting van het onderzoeksteam netto nodig zijn. Kan worden aangegeven hoe dit plaatstekort procentueel zit?

De demografie van Brussel ziet er helemaal anders uit dan deze van Vlaanderen in zijn geheel. Daarbij moet ook duidelijk zijn welke categorieën van plaatsen nodig zijn. Kindplaatsen in Trap 0 en 1 zijn, zoals terecht opgemerkt, onbetaalbaar voor wie het moeilijker heeft. Op Trap 3 lijkt uit de studie iets meer sociale ruimte. Die Trap wordt in het

Vlaams Parlement tijdens deze legislatuur weinig aangehaald, doch biedt volgens mevrouw Celia Groothedde veel mogelijkheden.

Ten tweede, werd gesproken over meertalige opvang. Hierbij had de spreker een open vraag: blijkbaar zijn het vooral begoede ouders die deze opvang gebruiken, met een kost die makkelijk de helft of zelfs meer van een maandinkomen van mensen in armoede of die het moeilijker hebben bedraagt. Is net meertalige opvang in een stad waar zoveel meer meertalige kinderen *de facto* geboren worden, belangrijk voor jonge kinderen die kwetsbaarder zijn? Meertalig opvoeden is niet evident en bepaalde lokale actoren zijn hier wel mee bezig, bv. Foyer vzw, maar belangrijk is om hier structureel mee aan de slag te gaan.

Verder haalt het parlementslid het probleem van de late instappers aan, dat ook in Vlaanderen een probleem vormt.

Wat de band met het Nederlands betreft, vindt de spreker het belangrijk dat werd benoemd dat deze soms verkeerd wordt geïnterpreteerd en men ingaat op of iemand Nederlandkundig is, eerder dan dat men een band heeft met het Nederlands. Er is heel vaak gepraat over het onderwijs als de plaats om de *soft power* van de Nederlandstalige gemeenschap in Brussel te vergroten, maar misschien wordt de kinderopvang hier wat te veel uit het oog verloren. Eigenlijk is het makkelijker om kleine kinderen bekend te maken met het Nederlands, op het moment dat zij zeer taalgevoelig zijn. Daarmee kan je het samenleven bevorderen en ervoor zorgen dat kinderen zich opgenomen voelen in een gemeenschap.

De toegang voor mensen die zich in een kwetsbare situatie bevinden, is moeilijker. Mevrouw Celia Groothedde vertelt over de getuigenis van een persoon die zelf een kinderdagverblijf heeft en die een hele resem problemen aanhaalde. Een ervan was dat die persoon de ambitie had om sociale opvang te stimuleren, maar met de eisen die vanuit de Vlaamse Gemeenschap worden gesteld wat bezetting betreft, werd het haar heel moeilijk gemaakt om die sociale opvang aan te bieden. Op welke manier kan men het probleem van “bestellen is betalen”, van het gebrek aan sociale toegang en de beleidseisen vanuit Vlaanderen verzoenen, vraagt het parlementslid.

Verder komt de spreker terug op het gebrek aan personeel, gebrek aan vorming, gebrek aan vergadertijd en intervisie. Het opvangen van 9 baby's per persoon is zo goed als onmogelijk. Om dat elke dag opnieuw te doen, maakt dat ontzettend uitputtend. Twee baby's minder maakt een enorm verschil. Als men dan de keuze heeft om te gaan werken voor een Gemeenschap die 2 kinderen per personen eist op te vangen, en misschien minder hoge eisen stelt op vlak van bezettingsgraad, dan lijkt de keuze evident. Vooral als men weet dat het op gebied van taal al niet simpel is om aan Nederlandstalig personeel te komen. Ziet het onderzoeksteam daar enige uitweg, los van de normering van de Vlaamse Gemeenschap? Mevrouw Celia Groothedde vindt het begrijpelijk, doch echt schokkend te moeten vaststellen dat er bezettingsgraden zijn van boven 100 %. Geen enkele specialist eerste leeftijd zal dit als kwaliteitsvol zien. Mensen zullen op deze manier blijven uit het beroep stappen of zich omscholen naar andere beroepen of overstappen naar ONE.

Daarna gaat het parlementslid in op de buitenschoolse opvang en de normen die alle verbeelding tarten, van 6 tot 124 of zelfs 396 kinderen per begeleider. Dit is een pijnpunt van het Vlaamse decreet buitenschoolse opvang, dat nu geherevalueerd moet worden. Welke werkpunten zien de onderzoekers hier? De spreker bekrachtigt de onzekerheid en de onderwaardering waarin het personeel van de buitenschoolse opvang moet werken.

Bovendien hebben deze mensen het afgelopen jaar een tandje moeten bijsteken, daar waar andere sectoren wat ademruimte kregen.

Ten slotte, complimenteert mevrouw Celia Groothedde de speelpleinwerking van de VGC.

Prof. dr. Michel Vandenbroeck antwoordt dat de daling van het geboortecijfer en de prognoses daarvan werden overgenomen van het BISA. Die organisatie is ongelooflijk ondersteunend geweest bij dit onderzoek. De verklaringen hiervoor en de vergelijking met Vlaanderen zijn beter bij hen als deskundigen te bevragen.

Er werd gevraagd naar de oorzaak van de ongelijkheid die maakt dat rijkere gemeenten beschikken over meer kinderopvang dan armere gemeenten. Die is historisch, maar heeft ook te maken met het beleid van de voorbije legislaturen dat in Vlaanderen werd gevoerd, waarin werd beslist om extra plaatsen vrij te maken met een bepaald percentage voorafname voor Brussel. Iedereen die wenste uit te breiden, moest dit te kennen geven. Daarna werd gevraagd wie snel kon uitbreiden. Daar waar men uitbreidt, krijgt men snel een plaats. Bijgevolg krijg je vaker kinderopvang waar er al is en zelden waar er nog geen voorhanden is, want dat moet je plannen. Zeker in de armere, en vaak dichtst bevolkte, gemeenten, is het niet zo simpel om ineens bv. 30 of 36 plaatsen neer te zetten. Dat vraagt een planning van 3 tot 4 jaar op voorhand. Dat is een van de oorzaken waarom de scheeftekening zich heeft doorgezet. Nu is er een kanteling door het voeren van een langetermijnbeleid. In afwachting van een nieuwe uitbreiding wordt reeds geïnvesteerd in bijkomende capaciteit. Daarnaast is er voor het eerst een legislatuurplan.

Er waren nogal wat vragen over Trap 0 en 1 en de andere dynamiek. Als je Brussel zou vergelijken met West-Vlaanderen, daar zijn er op redelijk wat plaatsen kinderopvang op Trap 0 en 1, maar er bestaat niet zo een groot tekort. Dat betekent volgens de gastspreker dat de plaatsen op Trap 0 en 1 genoodzaakt zijn om hun prijzenpolitiek min of meer aan te passen aan die van Trap 2. In Brussel hoeft dat niet omdat er zo een groot tekort bestaat dat men bijna kan vragen wat men wil. In de hogere inkomensgroep is immers toch een cliënteel te vinden dat je kan bedienen.

De professor is momenteel betrokken bij een studie over meertaligheid bij kinderen en het is geweten dat elke taal meer waarmee je als jong kind in contact komt een voordeel geeft op gebied van latere taalontwikkeling, maar ook op het vlak van cognitieve ontwikkeling. Meertalige kinderen worden gemiddeld wat verstandiger. Dat is een goede zaak voor kinderen en het is misschien jammer dat het meestal de meer begoede kinderen zijn die toegang hebben tot meertalige kinderopvang. Een van de meest inspirerende landen op dit moment is het Groot-Hertogdom Luxemburg waar alle kinderopvang minstens tweetalig moet zijn, vanuit een bezorgdheid over het behoud van het Luxemburgs, als minderheidstaal, en waar veel aandacht ook gaat naar de thuistaal van de kinderen.

Verder is het heel begrijpelijk, vanuit een Vlaams standpunt, om de schaarse kinderopvang die Nederlandstalig is voor te behouden voor Nederlandstalige gezinnen. Zij mogen niet uit de boot vallen. Het probleem is wel dat als beide Gemeenschappen dat doen de helft van de Brusselse kinderen uit de boot valt. De cijfers tonen aan dat de voorrang voor het Nederlands een aantal sociale gevolgen heeft. Er moet bekeken worden hoe die voorrang kan gebalanceerd worden met een sociaal beleid.

Naar de kennis van het Nederlands bij het personeel in de kinderopvang op Trap 2 en werd niet specifiek gepeild. Er is geen indicatie dat zich daar een probleem stelt. De omgangstaal met de kinderen is het Nederlands en naar de ouders tevens het Nederlands en een andere taal indien nodig in het belang van het kind. In Trap 0 en 1 werden de cijfers in het rapport meegegeven.

Over de openingsuren deelt de onderzoeker mee dat uit internationaal onderzoek blijkt dat mensen die zich in wat precairdere arbeidssituaties bevinden, veelal mensen zijn die op moeilijkere uren werken en dat doorgaans niet kunnen kiezen. Wanneer het om mensen gaat met een migratieachtergrond ontbreekt het vaak ook aan een informeel netwerk waarop zij beroep kunnen doen wanneer zij buiten de traditionele kantooruren moeten werken. Dat vormt dus een probleem en doet zich meer voor in een stedelijke dan in een landelijke omgeving. Dat is de reden waarom de onderzoekers het vreemd vinden voor een grootstad als Brussel dat er zo weinig gebruik wordt gemaakt van de extra subsidiestroom die aangeboden wordt door het agentschap Opgroeien om via een vergunningsaanvraag ruimere openingsuren te hanteren. De VGC zou kunnen bekijken, wanneer er zich nieuwe uitbreidingen voordoen in die bijzondere subsidiestroom, of zij daar niet ook een voorafname op zou kunnen bedingen, zoals dit voor de andere uitbreidingen het geval is.

Er waren ook verschillende vragen over de late instap van peuters en de oorzaken hiervan. In de jaren '70 was er het Peuterplan dat de bedoeling had om peutergroepen te verbinden aan de kleuterschool, omdat daar de keuze zou gemaakt worden voor een Nederlandstalige loopbaan van die kinderen. Dat is trouwens een van de redenen waarom in Brussel het gemeenschapsonderwijs kinderopvang heeft en in de rest van Vlaanderen niet. Het is in de kinderopvang dat kleine Nederlandstaligen gemaakt worden. In de jaren '80 is de beweging geweest om van alle peupertuinen kinderdagverblijven te maken. Er zijn geen peupertuinen meer waar je instapt op 18 maanden. Ze zijn allemaal plaatsen geworden waar je instapt op 3 maanden. Ze zijn ook onmiddellijk vol omdat er een plaatstekort is. In een verticale groep kan je makkelijker een kind van 10 tot 12 maanden bijnemen, maar in een horizontale groep lukt dat zeer moeilijk. Wat hieraan te doen? Ofwel terugkomen naar een aantal voorzieningen waar je een aantal peutergroepen hebt die groter zijn, ofwel de horizontale groepen verder laten evolueren naar verticale groepen, wat trouwens pedagogisch een aantal voordelen heeft, omdat die transitie voor jonge kinderen een aantal extra uitdagingen met zich meebrengen.

De professor stelt geen expert te zijn in het uitbreidingsbeleid van ONE in vergelijking tot Vlaanderen. Een overleg op hoog niveau over hoe eenieder werkt en of er zaken zijn die men van mekaar kan leren, of men in dezelfde gemeenten gaat investeren, binnen welke termijnen, zou wel aangewezen zijn.

Verder meent de gastspreker dat er een Vlaams probleem is van stoppers op Trap 0 en 1. Voor elke plaats die op Trap 0 en 1 gecreëerd wordt, moeten er eigenlijk bij iedere uitbreiding 3 plaatsen gecreëerd worden omdat er 2 verloren gaan. Dat is geen duurzame opvang in Vlaanderen. In Brussel ligt dit anders. Daar is er een segment van de markt dat zich tot een zeer begoed publiek wendt en eigenlijk goed kan leven. Er zijn een aantal commerciële opvanginitiatieven met buitenlands kapitaal (bv. Babilou Family). Als de cijfers in Vlaanderen achteruitgaan, dan gaat dit over mensen die overgaan naar ONE omwille van de taalwetgeving, eerder dan over stoppers.

Een belangrijke vraag, waar prof. dr. Michel Vandenbroeck vervolgens op antwoordt, betreft het wegnemen van drempels om een sociaal beleid te kunnen voeren. Veel van die drempels

bevinden zich voornamelijk op Vlaams niveau. “Bestellen is betalen” werkt niet en het systeem van respijtdagen zegt eigenlijk dat men minstens 18 respijtdagen moet geven. Gegeven de Brusselse realiteit, valt op dat elk kinderdagverblijf er een ander beleid op voert. Het ene kinderdagverblijf hanteert 18 respijtdagen, het andere 20, nog een ander 36 en er is er zelfs een met meer dan 200 respijtdagen. Voor het ene valt een ziek kind onder de respijtdagen, voor het andere niet. Idem voor vakantie. Ook in de vorige cartografiestudie werd geconcludeerd dat het goed zou zijn mocht op Brussels niveau een overleg plaatsvinden met de kinderdagverblijven om hier iets aan te doen. In de stedelijke kinderdagverblijven van de Stad Gent bv. is deze regeling van respijtdagen niet van toepassing op bepaalde categorieën (eenoudergezinnen, personen met flexcontracten).

Op Vlaams niveau zou het best zijn mocht de maatregel “bestellen is betalen” veranderd worden. Het fundamentele probleem is dat in 2014, bij het ingaan van het nieuwe decreet, de hoeveelheid subsidie die een vaste sokkel was, gewijzigd is in een kleine vaste sokkel en een grote flexibeler deel naargelang de prestaties per dag per kind. Dat betekent dat als je niet aan voldoende bezetting komt, kan je het hoofd niet langer boven water houden. Dat was een maatregel bedoeld om efficiënter en alle plaatsen in te vullen. Die heeft ook in dat opzicht gewerkt, maar die heeft ook heel wat sociale neveneffecten (bv. niet langer openhouden van plaatsen voor crisisopvang). De subsidies in de sector zijn niet dermate royaal dat men zich kan permitteren om daar nogal wat dagen op jaar van te missen. Door corona zijn er het afgelopen jaar wel wat maatregelen genomen om precies dat te compenseren. Er is heel wat “koterij gebouwd omdat het huis zelf niet voldoet”. Het huis zelf is de vaste sokkel. Als je de kinderdagverblijven geen grotere vaste sokkel geeft, gaan zij geen risico nemen en dus minder geneigd zijn om die mensen die hun leven wat minder makkelijk kunnen organiseren en voorspellen op te nemen. Dat is een belangrijke sleutel.

Met betrekking tot het personeelsprobleem heeft de onderzoeker geen goed nieuws. Op korte termijn wordt verwacht dat dit eerder zal toenemen. Het is geweten dat de kinderbegeleiders, die men jammer genoeg kinderverzorgers noemt in het onderwijs, gaat toenemen. Nogal wat kinderbegeleiders in Brussel pendelen vanuit Vlaanderen. Als het aanbod in hun gemeente om in de scholen te gaan werken groter wordt, dan zal dit niet bevorderlijk zijn voor de Brusselse kinderopvang. Uit onderzoek bij de afstuderende leerlingen in het zevende jaar BSO blijkt dat slechts 1/3 bereid is in de kinderopvang te werken en dat heeft veel te maken met de reputatie van de kinderopvang. Er zijn geen kortetermijnoplossingen. Als men ervoor zou pleiten om de lat nog lager te leggen, dan gaat men het aanzien van de sector nog degraderen. Op korte termijn zal men een stap vooruit zetten, maar op lange termijn vele stappen achteruit en stevent men af op een regelrechte ramp. De enige oplossing bestaat op lange termijn en is het aanzien van het beroep te versterken. De kloof tussen het zevende jaar en de PJK-opleiding (Pedagogie van het jonge kind) is te groot om een perspectief te geven aan de mensen. Iedereen in de sector is het erover eens dat er een HBO5 moet komen, maar dat is tevens een zaak van het Vlaamse niveau. Er is dringend nood aan een overleg dat Welzijn, Onderwijs en Werk met mekaar verbindt om een echte strategie uit te werken.

Er waren tevens een aantal vragen over het Lokaal Loket. Dit loket, zoals het goed werkt, verzamelt alle aanvragen, maar verdeelt deze niet. Elk kinderdagverblijf blijft autonoom om te zeggen wie van al die aanvragen bieden wij een plaats. Dat is anders dan bv. in de Stad Gent waar men beide doet, zowel het centraal aanmeldpunt als het verdeelpunt. Op een bepaald moment komen een aantal plaatsen beschikbaar voor ouders die binnen x aantal maanden een plaats nodig hebben. Dan gaan alle kinderdagverblijven op die website en bieden aan die ouders een plaats aan. Zo kan gezien worden wie al dan niet een plaats krijgt.

Dat is ook de manier waarop de voorrang voor Nederlandstalige ouders gebeurt. Het is niet zo dat wie eerst vraagt, eerst krijgt. Dat zou immers leiden tot een beleid waarbij alle tweeverdieners met een vast contract alle plaatsen innemen. Dat is een groot voordeel. Hetzelfde gebeurt niet aan Franstalige zijde. Mensen die daar een plaats zoeken, moeten van het ene naar het andere dagverblijf.

Er is een vraag waarop de professor niet geantwoord heeft, met name hoeveel plaatsen er nodig zijn. Er zijn zo veel factoren die hierin meespelen, dat het onmogelijk is hierop een antwoord te bieden: (1) de evolutie van de nataliteit; de meeste prognoses van de afgelopen jaren zijn fout gebleken. Het zou wel eens kunnen dat de prognoses voor de komende tijd ook niet allemaal even accuraat zijn; (2) de evolutie van de tewerkstelling; (3) investering door ONE; (4) wat wil het beleid? De professor is van mening dat de Barcelonanorm al lang niet meer de norm is. Geen enkel land dat deze norm (net) haalt, beschikt over voldoende kinderopvang. De behoefte zit eerder tussen de 50 tot 60 %, eerder dan rond de 33 %. Het was tijdens de vorige legislatuur de ambitie van de Vlaamse Regering om overall 50 % te behalen. Het zou het streefdoel moeten zijn om in alle Brusselse gemeenten 50 % te behalen.

Daarna beantwoordt **dr. Jochen Devlieghere** de vragen over de opvang van schoolgaande kinderen.

Eerst en vooral stelt de gastspreker dat de organisatie van de IBO's divers is. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er 6 organiserende besturen. Het betreft allemaal vzw's: de Buiteling, de Verliefde Wolk, Sint-Goedele Brussel... Deze laatste is een schoolbestuur van het Katholiek onderwijs, dat maar liefst 13 kinderdagverblijven, 17 basisscholen, 4 secundaire scholen, een centrum voor volwassenenonderwijs en 2 IBO's onder zijn hoede heeft. Het is niet noodzakelijk dat het rechtstreeks de gemeenten zijn die de opvang organiseren.

Het onderzoeksteam heeft geen zicht hoe de organisatie van de Franstalige opvang gebeurt. Het is een interessante piste om eens te bekijken wie de organiserende besturen daar zijn.

Waarom 23 % geen subsidies aanvraagt en hoeveel wachtlijsten er zijn voor de speelpleinen, daar heeft de onderzoeker tevens geen antwoord op. De VGC heeft hier eveneens geen zicht op. Misschien is het wel aangewezen deze data te verzamelen en te onderzoeken wat de profielen zijn van de niet-gebruikers. De gastspreker pleit dan ook voor een registratiesysteem om de effecten van het beleid in beeld te brengen.

Er zijn een aantal goede initiatieven, bv. de Stad Gent, voor wat de Brede Scholen betreft. Het is wel opvallend dat mevrouw Cieltje Van Achter erop gewezen heeft dat dit nog wat in zijn kinderschoenen staat. Dat wordt door de onderzoeker beaamd, maar desondanks wordt er door andere initiatieven vaak naar verwezen.

Verder over de noodzaak van een parallel loket, stelt de onderzoeker te hebben verwezen naar de lokale initiatieven en netwerken voor schoolgaande kinderen die mogelijks een oplossing kunnen bieden om de zeer versnipperde opvanginitiatieven te coördineren, eventueel via de Brede Scholen. De opzet van een gemeentelijk loket voor schoolgaande kinderen zou zeker een stap in de goede richting zijn. Het voordeel hiervan is dat ze kunnen inspelen op de gemeentelijke noden die voor de opvang van schoolgaande kinderen toch vrij specifiek zijn. Het Lokaal Loket is eerder overkoepelend georganiseerd op gewestelijk niveau.

Tevens wat het laag gebruik van de voorschoolse opvang betreft, zou het interessant zijn om in een eventuele volgende cartografiestudie te bekijken wie de niet-gebruikers zijn. Vandaag

is het moeilijk daar uitspraken over te doen, aangezien dat niet is geweten. De bevraging van niet-gebruikers zou minstens evenveel informatie kunnen opleveren dan de bevraging van gebruikers. Onderzoeksmatig zijn de niet-gebruikers wel te bereiken.

Mevrouw Celia Groothedde vroeg naar een advies inzake de Vlaamse regelgeving van de buitenschoolse opvang. Hiervoor verwijst dr. Jochen Devlieghere naar een onderzoek van het VBK in 2020 in opdracht van de VGC, waarbij een participatief onderzoekstraject werd opgestart met kinderen, ouders en medewerkers van de buitenschoolse opvang. Er waren 2 relevante resultaten. Het eerste heeft betrekking op een kwaliteitsindicator, waarbij opviel dat kinderen het samen kunnen spelen met vrienden het belangrijkste kwaliteitskenmerk beschouwen. Het is moeilijk als men hier voorrangsregels naast zet. Als je beste vriend(in) niet meekan naar op de opvang, maakt voor kinderen een wereld van verschil. In het onderzoek werd daarom gepleit om de term ‘speel- en vrije tijdinitiatief’ te gebruiken i.p.v. ‘buitenschoolse opvang’. Een tweede belangrijke bevinding heeft betrekking op het medewerkersbeleid, waarbij de minimale wens is van kinderen dat die begeleiding voldoende nabij is om veiligheid te bieden, zowel fysiek als emotioneel, maar ook om mee te spelen. Voor kinderen is het buitengewoon wanneer de begeleiders zelf innovatief zijn en spelvormen aanbieden waar kinderen niet aan denken. Als je de omringingsgraad bekijkt, is dit momenteel onmogelijk.

Samengevat, als men die kwaliteitsindicator(en) als belangrijk beschouwt, moet er een injectie gebeuren in zowel ondersteuning van personeel als het genereren van meer middelen om daar tegemoet aan te komen.

Mevrouw Cielte Van Achter (N-VA) wil toch nog graag weten of de cijfers in de grafieken enkel Nederlandstalige opvang betreffen. **De onderzoekers** antwoorden bevestigend.

Tot slot, heeft **mevrouw Celia Groothedde, Vlaams parlementslid (Groen)** nog enkele bijkomende vragen. De eisen die op dit moment op het Vlaamse niveau worden gesteld op gebied van taal aan Nederlandstalige kinderdagverblijven veroorzaken enkele bijkomende problemen. Op welke manier zouden die eisen kunnen worden bijgesteld, opdat ze de Brusselse context, de Brusselse gezinnen en kinderen en de toegankelijkheid ten goede komen?

Het parlementslid heeft begrepen uit de antwoorden dat de nadruk die door de Vlaamse Gemeenschap sterk op werkende ouders wordt gelegd, contraproductief werkt voor het welbevinden van jonge kinderen, het toetreden tot de maatschappij en de arbeidsmarkt van gezinnen die in kwetsbaarheid verkeren. De spreker vraagt zich af of de onderzoekers hier hun licht op kunnen werpen.

Op een bepaald moment werd aangehaald dat in verband met de personeelskwestie de normen niet nog zouden verlaagd worden. Hier is het parlementslid het zeker mee eens. De manier waarop Elmer-kinderdagverblijven in Brussel mensen, die vooraf geen kwalificaties hebben, in een traject meenemen, wordt door de onderzoekers wel aangeprezen. Op het Vlaamse niveau zijn er proefprojecten lopende, waarbij werkloze ouders worden meegenomen in de kinderopvang. Die projecten stuiten echter bij specialisten op tegenstand, omdat men mensen in een bad gooit waarin ze zouden kunnen verdrinken, zeker gelet op de huidige context. Wat maakt het grote verschil met Elmer?

Prof. dr. Michel Vandenbroeck herhaalt dat de taaleisen binnen de sector op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Sommigen geven voorrang aan mensen met een link met het Nederlands, anderen geven voorrang aan mensen die Nederlands kunnen. Doorgaans is de interpretatie van de sector strenger dan die van de regelgever, kon het onderzoeksteam vaststellen. Net dat heeft een aantal sociale gevolgen. In dat opzicht zou het gesprek met de sector best worden aangegaan.

Bij de nadruk op de kinderopvang voor werkende ouders, moet het onderscheid gemaakt worden tussen de jonge kinderen en de schoolopvang. In elk geval toont onderzoek aan dat als men een activeringsbeleid wil voeren, er vooral kinderopvang moet zijn voor mensen die niet werken. Zo niet, gaan zij nooit aan het werk gaan. De tegenstelling tussen de economische en sociale functie is vaak een valse tegenstelling. Als men een economisch beleid wil voeren, moet er uiteraard ook een sociaal beleid gevoerd worden en moet men ervoor zorgen dat mensen die zich kwetsbare situaties bevinden ook toegang hebben tot kinderopvang.

Voor de buitenschoolse opvang heeft de professor meegewerkt aan een grootschalig onderzoek voor de Staten-Generaal buitenschoolse opvang, als voorbereiding op het decreet. Daarin luidde de onderzoeksvraag: *“Als je de kwaliteit zou laten bepalen door kinderen, wat zouden dan de kwaliteitscriteria zijn?”* Een van de belangrijkste criteria is inderdaad dat kinderen daar met hun vrienden willen zijn, en dat dit niet afhangt van het arbeidsstatuut van hun ouders.

Er is een groot verschil tussen het initiatief van Elmer en de andere projecten. De ervaring van Elmer toont dat een zij-instroom van mensen kan gecombineerd worden met opvang, zonder toe te geven op de kwaliteit van de opvang of de arbeidsvoorwaarden van mensen. Zij zijn een van de weinigen die daarin slagen. Dit komt volgens de gastspreker omdat de randvoorwaarden vervuld zijn. Hij concludeert dat er moet ingezet worden op zij-instroom, maar enkel als de randvoorwaarden er zijn, nl. dat deze mensen bovenop het geschoolde personeel komen, en niet in de plaats van, en dat er hoger geschoolden aanwezig zijn die de omkadering en ondersteuning van deze mensen bieden in nauw overleg met de scholen, zodanig dat zij op termijn ook gekwalificeerd worden en dus een loopbaanperspectief krijgen. Er zijn voorbeelden van mensen die niets hadden, amper Nederlandskundig waren, en die nu een bachelor en een leidinggevende functie binnen de kinderopvang vervullen. M.a.w. er moet geïnvesteerd worden in een middenkader en in een arbeidssysteem waarin deze mensen boventallig kunnen aangeworven worden. Misschien dat er dan een oplossing komt vanaf 2023-2024, besluit de onderzoeker.

Verslaggever,
Cieltje VAN ACHTER

Voorzitter,
Carla DEJONGHE